

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

248079

การจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของ
ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง

รัตติญา นวลจันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ปีการศึกษา 2553

b00253218

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

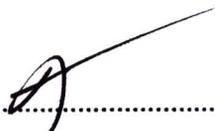
การจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของ
ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง

รัตติญา นวลจันทร์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์เรื่อง การจัดการความรู้ในสถานศึกษา ตามที่คณะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง เสนอโดยนางสาวรัตติญา นวลจันทร์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

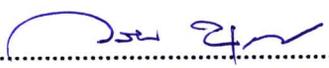

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
(นายตระกูล จันทสุนทร)
วันที่ 11 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2553

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ สุขเคหา)

.....กรรมการ
(ดร.ชนต์ ฐิติวรทัต)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.วสัน ปุ่นผล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัชวาท สิงห์บุรี และอ่างทอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ สุขเกหา ดร.ชนัดถ์ จูติวรทัต
ชื่อนักศึกษา	รัตติญา นวลจันทร์
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

248079

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายในการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัชวาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ใน 3 ด้าน ได้แก่ คน กระบวนการ และเทคโนโลยี และ 2) เปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัชวาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง คุณวุฒิทางการศึกษา วิทยฐานะ ขนาดโรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัชวาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำนวน 364 คน ปีการศึกษา 2552 โดยทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling) และสุ่มแบบเจาะจง (purposive simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.986 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) และทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัชวาท สิงห์บุรี และอ่างทองมีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษา ในด้านคน กระบวนการ และเทคโนโลยี ในระดับมาก

2. ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัชวาท สิงห์บุรี และอ่างทองที่มีสถานภาพด้านเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่ง วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ที่มีสถานภาพด้านวุฒิทางการศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด มีทัศนะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ปรากฏผลดังนี้

2.1 สถานภาพด้านวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการและด้านเทคโนโลยีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคนและกระบวนการของผู้ที่สังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี และอ่างทองมีทักษะเรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Thesis Title The Knowledge Management in Schools as Perceived by School Administrators and Teachers under Chai Nat, Sing Buri and Ang Thong Educational Service Area Offices

Thesis Advisors Asst. Prof. Dr. Sanae Sukkeha
 Dr. Tanat Titiworatat

Name Rattiya Nualjan

Concentration Educational Administration

Academic Year 2010

ABSTRACT

248079

The purposes of this research were to 1) study the knowledge management in schools as perceived by school administrators and teachers under Chai Nat, Sing Buri and Ang Thong Educational Service Area Offices and 2) to compare the knowledge management in schools as perceived by school administrators and teachers under Chai Nat, Sing Buri and Ang Thong Educational Service Area Offices when school administrators and teachers were classified with gender, work position, work experience, age, education, academic standing, school size and the educational service area office. The sample drawn using a stratified sampling totaled 364 school administrators and teachers working in schools under Chai Nat, Sing Buri and Ang Thong Educational Service Area Offices during the academic year of 2009. The instrument was a questionnaire designed by the researcher with a reliability of 0.986. The data were analyzed in terms of mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA and Scheffe's method.

The findings of this research were:

1. school administrators and teachers had good perception in knowledge management in these aspects: people, process and technology.

2. school administrators and teachers who were different in gender, work position, work experience, academic standing and school size had no different perception in the knowledge management. When they were different in education and the educational service area office, they had different perception as follows:

2.1 persons having a bachelor degree and master degree had different perception in process and technology at a significance level of .05.

2.2 when the sample was classified with the educational service area office which they were under, the result showed different perception in process of those who were under Sing Buri and Ang Thong Educational Service Area Offices at a significance level of .05.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยมุ่งศึกษาการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ สุขเคหา ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.ชนัดถ์ จูติวรทัต กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำและให้ข้อคิดเห็นในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. กวี ศิริโภคากิรมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนไสว ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

คุณประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องตอบแทนคุณบิดา มารดา ที่ได้ถ่ายทอดการอบรม สั่งสอนตั้งแต่เกิดจนถึงปัจจุบัน และอาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ในด้านการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย จนสามารถทำงานวิจัยฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

รัตติญา นวลจันทร์

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
ประกาศคุณูปการ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมติฐานการวิจัย.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ.....	12
ความหมายของการจัดการ.....	12
ความสำคัญของการจัดการ.....	13
แนวคิดด้านการจัดการ.....	14
ประโยชน์ของการจัดการ.....	17
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความรู้.....	19
ความหมายของความรู้.....	19
ความสำคัญของความรู้.....	19
ประเภท และระดับของความรู้.....	21
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้.....	25
ความเป็นมาของการจัดการความรู้.....	25
ความหมายของการจัดการความรู้.....	28

บทที่ 2 (ต่อ)

ความสำคัญของการจัดการความรู้.....	29
ประโยชน์ของการจัดการความรู้.....	31
โครงการจัดการความรู้ในสถานศึกษา.....	32
การจัดกลุ่มรูปแบบแนวคิดของการจัดการความรู้.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับทัศนะ.....	40
แนวคิด หลักการ และรูปแบบของการจัดการความรู้.....	44
แนวคิด หลักการและรูปแบบการจัดการความรู้แบบปลาทู (Tuna Model)	44
แนวคิด หลักการและรูปแบบการจัดการความรู้แบบซีร็อก (Xerox Model)	46
แนวคิด หลักการและรูปแบบการจัดการความรู้แบบคว่ำ-ควัก (Capture-Track Model Model)	47
แนวคิด หลักการและรูปแบบการจัดการความรู้แบบบ้านสร้างสุข (Public Health Standard Model)	49
แนวคิด หลักการและรูปแบบการจัดการความรู้ของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ (KM Maemoh Model)	50
แนวคิด หลักการและรูปแบบการจัดการความรู้ของบริษัท นก พรีซิชั่น คอมโพเนนท์ (ประเทศไทย) จำกัด (KM NOK Model).....	52
แนวคิด หลักการและรูปแบบการจัดการความรู้แบบยึดองค์ประกอบ... วงจรพีดีซีเอ (PDCA).....	53
ความหมายของวงจรพีดีซีเอ (PDCA)	58
แนวคิดเกี่ยวกับวงจรพีดีซีเอ (PDCA)	58
ส่วนประกอบของวงจรพีดีซีเอ (PDCA)	61
การจัดการความรู้แบบยึดองค์ประกอบ.....	65
ด้านคน.....	65
ด้านกระบวนการ.....	81
ด้านเทคโนโลยี.....	97
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	113
งานวิจัยในประเทศ.....	113
งานวิจัยต่างประเทศ.....	118

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	120
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	120
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	121
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	122
การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	122
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	123
การจัดทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	123
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	124
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	128
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	128
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	128
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	129
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	149
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	149
สมมติฐานการวิจัย.....	149
วิธีดำเนินการวิจัย.....	149
สรุปผลการวิจัย.....	151
อภิปรายผล.....	153
ข้อเสนอแนะ.....	157
บรรณานุกรม.....	159
ภาคผนวก.....	172
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	173
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	183
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เครื่องมือ.....	185
ภาคผนวก ง หนังสือขออนุญาตทดลองใช้เครื่องมือเพื่อเก็บข้อมูล ในการทำวิทยานิพนธ์.....	191

ญ

	หน้า
ภาคผนวก (ต่อ)	
ภาคผนวก จ หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์.....	193
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	195

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามประเภทของประชากร.....	121
ตาราง 2	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพด้านต่าง ๆ.....	129
ตาราง 3	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ในด้านคน.....	131
ตาราง 4	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ในด้านกระบวนการ.....	134
ตาราง 5	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ในด้านเทคโนโลยี.....	137
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ในรายด้านและภาพรวม 3 ด้าน.....	140
ตาราง 7	ผลการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ระหว่างเพศชาย และเพศหญิง โดยภาพรวม 3 ด้าน.....	141
ตาราง 8	ผลการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ระหว่างผู้บริหารและครู โดยภาพรวม 3 ด้าน.....	142
ตาราง 9	ผลการเปรียบเทียบการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ระหว่างปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี โดยภาพรวม 3 ด้าน.....	142
ตาราง 10	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เรื่องการจัดการความรู้ในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่ง.....	143

	หน้า	
ตาราง 11	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เรื่องการจัดการความรู้ใน สถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนกตามวิทยฐานะ.....	144
ตาราง 12	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เรื่องการจัดการความรู้ใน สถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนกตามขนาดโรงเรียน.....	145
ตาราง 13	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เรื่องการจัดการความรู้ใน สถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด.....	146
ตาราง 14	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การจัดการความรู้ในสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ในด้านคน จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด.....	147
ตาราง 15	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การจัดการความรู้ในสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง ในด้านกระบวนการ จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด.....	147
ตาราง 16	การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การจัดการความรู้ในสถานศึกษาตาม ทัศนะของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชยันนาท สิงห์บุรี และอ่างทอง จำแนกตามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สังกัด.....	148

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1	กรอบแนวคิดในการวิจัย..... 10
ภาพ 2	เกลียวความรู้..... 35
ภาพ 3	แนวคิดการจัดการความรู้ของโอเดล (O'Dell)..... 37
ภาพ 4	แนวคิดการจัดการความรู้ของโฮลแซปเปิล (Holsapple C.W.)..... 39
ภาพ 5	แบบจำลองปลาทู (Tuna Model) 45
ภาพ 6	แบบจำลองซีร็อก (Xerox Model) 47
ภาพ 7	แบบจำลองคว้า-ควัก (Capture-Track Model) 48
ภาพ 8	แบบจำลองบ้านสร้างสุข (Public Health Standard Model) 50
ภาพ 9	แบบจำลองของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ (KM Maemoh Model)..... 51
ภาพ 10	แบบจำลองของบริษัท นก พรีซิชั่น คอมโพเนนท์ (ประเทศไทย) จำกัด (KM NOK Model) 53
ภาพ 11	องค์ประกอบของการจัดการความรู้..... 57
ภาพ 12	วงจรพีดีซีเอ (PDCA) ในยุคแรก..... 59
ภาพ 13	วงจรพีดีซีเอ (PDCA) แบบญี่ปุ่น..... 60
ภาพ 14	วงจรพีดีซีเอ (PDCA) กับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง..... 61